

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 2. No. 6. 1937

(Hüzün) ün Mahiyet ve Sebepleri

Ibni Sina

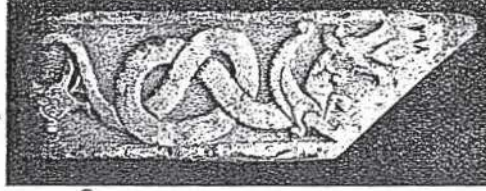
(Hüzün) [1], Nefsani bir elemdir ki sevilen şeyleri bitirmek ve kaybetmekden, aranılan ve istenilen şeyleri bulamamak ve elde edemeden ileri gelir. Hiç bir kimse yoktur ki bu sebeplerden yakayı sıyrabilmiş olsun. Çünkü sevdiği şeylerden bir şeyi bitirmemiş ve zayi etmemiş, veya aradığı ve istediği şeylerin hepsini elde etmiş hiç bir kimse bulunamaz. Zira insanın şu alemdeki sevdiği şeylerin hepsi zevale ve bozulmağa maruzdur. Ve hiç birisi sabit değildir. Dünyaya aid matlubatı da yine böyledir. Onlardan sevdiği şeyler gibi zeval ve fesada maruzdur. Çünkü insanın dünyevi matlubatı her halde fani ve zail olan şeylerdir. Amma sabit ve daim olan (Umuru akliye)ye gelince ; o hiç bir vakit bitirilmez, gayib ve zayi olmaz. Zira (Umuru akliye)yi gashedecek ne bir elem vardır ve ne de ona bir Afet arız olabilir. Lâkin herkesin alakadar olduğu Umuru dünyeviye (Umuru akliye)nin hilafıdır ki onu korumak olmaz. Bozulmasından, zevalinden, değişmesinden emin olunmaz.

İmdi kendisine (hüzün) arız olmamasını isteyen kimse şunu yapmalıdır :

Dünyaya aid sevdiği ve dünyaya aid aradığı ve istediği şeyleri olduğu gibi zevale mahkûm ve bozulmağa müstaid ve merhun olarak tasavvur etmek ve bunların tabi'lerinde olmayan sebat, beka, ve devam gibi vasıfları bunlardan beklememek ve aramak ve belki mahubât ve matlubatının peşinde iken onların tebdilini, intikal ve kuvvetlerini görünce isti'zam etmemek ve çok görmemek.

İşte bu halet kendisinde tahakkuk eden kimse sevdiğini bitirmek ve kaybetmekden mahzun aradığını ve istediğini elde edememekden mağmum olmaz. Belki sevdiği ve istediği şeyleri hacet miktarı alır. Ve onları zayi ettiği ve bulamadığı zaman de müteselli olur.

[1] (Hüzün) kelimesinin mukabili Öz dilimizde (Tasa)dır.

Bu ejderba resminin aslı taş üstünde Röliyefdir. Konya müzesinde saklıdır.

Tabip Konyalı Ebubekirin mersiyesindeki söze göre Selçukî armasıdır.

F. N. Uzluk

Türk Tıbbî Folkloru

Prof. Dr. Tricot-Royer

Beynelmîlîl Tıbb Tarihi Cemiyeti Müessisi

Geçen haziranda İstanbulda tes'îd edilen İbni Sina ölümünün 900üncü yıl dönümü münasebetiyle Üniversite, cami, medrese ve hususî evlerde zengin kitap koleksiyonunu gözden geçirmek fırsatına nail oldum. Yekûnu 3,500 e baliğ olan tıbbî kitapları arasında çok büyük kıymete malik olanlar vardır.

Fakat Türk tıbbî folklorunu mütlallâ etmek için evvelâ Evliya Çelebinin seyahatnamesini okumak kâfidir. Bundan başka, ekserisi Tıbb Tarihi Enstitüsünde santralize edilmiş olan bir çok matbu veya el yazması eserler de mevcuttur. Veba ve diğer salgınlardan vikaye hakkında yazılmış olan risaleler de burada işimize yarar ki, Prof. A. Süheyl Ünver bu meseleyi gerek hastalarla mülâkat yaparak, gerek Anadolu meslektaşlarıyla temas ederek mutalâa etmektedir.

Türk halk tedavi usullerinde maddî ve manevî cihazlar ekseriya yanyana bulunmaktadır. Türk halkı dünyada bulunan 72 millet gibi 72 hastalığın da mevcut olduğuna kanidir. Kullanılan usuller çok basit olup yapılaş tarzları hususî kitaplarda tarif edilmiş olan sihirli taşlardan ve nazarlıklardan ibarettir. Suya atılan, bir hacıya verilen veya bir türbedara emanet edilen yazılar da aynı vazifeyi görür.

Hastalık ağır bir şekil alacak olursa bu usullere pratisiyenlerin de yardımları ilâve edilir. İlaçların büyük bir kısmı baharcılar tarafından satılır. Fakat bazan hasta, kendisine lâzım olan otları kendi bağçesinde yetiştirmektedir. Bu ilaçlar fazla miktarda kullanıldıkları takdirde muzur olabileceklerinden dolayı, Cumhuriyet hükümeti bu kaçakçı ilaç tüccarlarıyla mücadele etmektedir.

Bu umumî malûmatı daha kat'ileştirmek için *Prof. S. Ünver* bize Türklerin doğum hakkında ki telakkilerinden bahis etmektedir.

Şarkta evli olan bir kadının çocuksuz kalması çok ayıp olduğundan, bunun önüne geçmek için mustakbel anne Konyada Şeh Şemsettinin türbesine bir yün iplik bağlar, Yusuf dede türbesine elini sokarak çıkarabildiğini yer, bir çok meşhur şeyhlerin türbeleri üzerine kumaşlar yayar.

Çocuk doğduğu zaman habli sürrevi kesilir ve saklanır. Bundan sonra, çocuğun beyaz tenli olması için başına süt dökülür. Uzun bir ömre malik olması için ise yedi komşunun eski elbiselerinden alınmış olan parçalarla yapılmış entari giydirilir.

Soframıza tesadüfen gelen bir turp münasebetiyle *Prof. S. Ünver* bunun kanser tedavisinde kullanıldığını söylemiş, ve sebebini izah etmiştir. Bu hastalığa musap olan bir adam, öldüğü zaman midesinin açılmasını vasiyet etmiş. Çocukları bu ameliyeyi yapmışlar ve midede çok sert bir ur bularak bundan bir bıçak sapı imal etmişler. Bir gün bu bıçak bir turp soymak için kullanılırken ur erimiş ve ondan sonra bu nebat kanser tedavisinde kullanılmağa başlanmıştır.

Türk hekimlerinin, Tıbbî folkloru yalnız meraklarını tatmin için mutalâa etmediklerini ve bundan tedavi noktasından hakikî bir kıymet çıkarmak istediklerini ilâve edelim. Kendi tecrübelerimin de te'yit ettiği, bu çok haklı bir görüş tarzıdır. Folklor-dan ilmî tababet sahasına geçmiş olan bir çok usuller vardır. Koca karı usullerinden pek fazla alay etmeyelim.

(Reciçe) No. 1 : 1937 deki makaleden hülâsa.

Türkçeye çeviren : **Dr. Metin Belger**

